

Asya Studies

Academic Social Studies / Akademik Sosyal Arařtırmalar
Year: 6 - Number: 20 p. 141-148, Summer 2022

Çağdaş Arap Edebiyatında Zindan Edebiyatı (Sun'ullah İbrâhîm'in Tilke'r-Râ'iha İsimli Romanı)*

Modern Literature in Contemporary Arabic Literature (Sunullah İbrahim's Novel Tilke' Raiha)

DOI: <https://doi.org/10.31455/asya.1068475>

Arařtırma Makalesi /
Research Article

Makale Geliş Tarihi /
Article Arrival Date
04.02.2022

Makale Kabul Tarihi /
Article Accepted Date
28.06.2022

Makale Yayın Tarihi /
Article Publication Date
30.06.2022

Asya Studies

Öz

Tarih boyunca insanlar, her zaman var olan iktidarlara eleştirmişlerdir. Ancak kendileri iktidara geldiklerinde, adil bir düzen ve sosyal bir adalet kuracaklarını ifade etseler de bunu yapamamışlardır. Birçok iktidar adaleti getireceğini söylerken, iktidara geldiklerinde bu sözlerini unutmuşlardır. İşte bu iktidarlardan Orta Doğu'nun Nasır'ının Mısır'ı da böyle bir yerdir. Nasır ülkesi Mısır'ı 1952 Darbesi'nden ölüm tarihi olan 1970 tarihine kadar demir yumrukla yönetmiştir. Bu anlamda Stalin, Hitler ve Mussolini'den geri kalmamıştır. Nasır'ın övülecek bir tarafı varsa o da eğitimi, ülke genelinde yaygınlaştırmıştır. Nasır başlangıçta krallığı eleştirse de kendisi başlangıçta iş birliği yaptığı İslamcılar ve solculara sırtını dönmüş, bu kesimlerin kendilerine olan güvenini boşa çıkarmıştır. İşte bu güveni boşa çıkarılanlardan biri de solcu bir yazar olup hapisanelerde yatan Sunullah İbrahim'dir. İbrahim aynı zamanda yarı otobiyografik bu romanında rejimin zulüm yüzünü de Tilke Raiha romanında ortaya koymuştur. Bununla da kalmayarak sol cemahta yer alıp bu cemahta yer almanın bedelini canıyla ödeyen Şuhdi Atiyye İbrahim'in bir şiirinde romanına alıp kurgulaştırmıştır. Bu romanı okuduğunuzda Seyyid Kutub'un idamı, Zeynep Gazali'ye yapılan işkenceleri, Nasır'ın ihvancı korumalarının niçin çöle diri diri gömdürdüğünü ve sol cemahta yer alan Şuhdi'Atiyye eş-Şâfi'i (1913-1960) ve Sunullah İbrahim gibi kişilerin niçin hapse atıldığını, niçin işkence edildiğini de anlamış oluruz. Bu romanı okumak aynı zamanda Nasır'ın işkence tarafını ve Mısır'da yaptığı zulmü, romanıyla kurgulayan Sunullah İbrahim'i bir nebze olsun anlayarak bir farkındalık ortaya koymaktır.

Anahtar Kelimeler: Tilke'r-Râ'iha, Nasır, Zindan, Zulüm, İşkence

Abstract

Throughout history, people have always criticized existing governments. However, although they expressed that they would establish a fair order and social justice when they came to power, they could not do this. While many governments said that they would bring justice, they forgot these words when they came to power. Egypt of Nasser of the Middle East is such a place. Nasser ruled Egypt with an iron fist from the 1952 Coup until his death in 1970. In this sense, Stalin did not lag behind Hitler and Mussolini. If there is anything to be praised about Nasser, it is that he spread education throughout the country. Although Nasser initially criticizes the kingdom, he initially turned his back on the Islamists and leftists with whom he collaborated, and betrayed the confidence of these groups. One of those whose trust was betrayed is Sunullah İbrahim, a left-wing writer who is in prison. At the same time, in this semi-autobiographical novel, İbrahim revealed the cruelty of the regime in his novel Tilke Raiha. Not only that, he also took a poem of Şuhdi Atiyye İbrahim, who paid the price of being on the left side with his life, into his novel and fictionalized it. When you read this novel, you will read Sayyid Qutb's execution, the tortures of Zeynep Gazali, why Nasser's Ikhwan bodyguards were buried alive in the desert, and why people like Shuhdi'Atiyya al-Shafi'i (1913-1960) and Sunullah İbrahim on the left flank. We will understand why he was imprisoned and tortured. Reading this novel is also to raise awareness by understanding Sunullah İbrahim, who fictionalized Nasser's torture side and the cruelty he committed in Egypt with his novel.

Keywords: The Smell, Nasser, Dungeon, Persecution, Torture

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

Baran, E. (2022). Çağdaş Arap Edebiyatında Zindan Edebiyatı (Sun'ullah İbrâhîm'in Tilke'r-Râ'iha İsimli Romanı). *Asya Studies-Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar*, 6(20), 141-148.

Öğrt. Ercan Baran
Öğretmen / Milli Eğitim Bakanlığı,

ORCID ID

<https://orcid.org/0000-0002-9604-0300>

* "COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri" beyanları: Bu çalışma için herhangi bir çıkar çatışması bildirilmemiştir. Bu çalışma için etik kurul onayı gerekmemektedir.

GİRİŞ

Bu makale Hür Subayların 1952 yılında Mısır'da darbe yaptığı Cemal Abdunnasır'la başlayan Arap sosyalizmi deneyinin Mısır'da kitleler üzerinde nasıl bir algı oluşturduğunu kurgu yoluyla okuyucuya göstermeyi hedeflemiştir. Sunullah İbrahim'in romanı, Cemal Abdunnasır'ın 1952 yılındaki 23 Temmuz Darbesi ile başlayan ve 1970 yılına kadarki süreci anlatan romanlardan biridir. Bu romanla Mısır'ın Cemal Abdunnasır tarafından nasıl açık hava hapishanesine dönüştürdüğünü yazar, kurgu yoluyla bizlere anlatmıştır. Yazarın bizzat kendisi de Nasır'ın işkence tezgâhlarından geçmiş, hapis yatmış biridir. Ancak konuya geçmeden önce Mısır'ın darbe dönemi siyasası hakkında kısaca bilgi verilmiştir.

NASIR DÖNEMİ MİSİR SİYASASI

Mısır siyasasını etkileyen hareketlerden en önemlileri firavunculuk, İhvân'ı Müslimûn, Sovyetlerden etkilenen sol hareketler, Kıptiler ve Nasır döneminde kendi kabuğuna çekilen entelektüellerdir, Necip Mahfûz bunu "Sersara Fevka'n-Nîl" romanında kurgulamıştır.

Mısır için firavunculuk fikrinin entelektüel bir boyutu da vardır. Firavunculuk Mısırlıların asil bir ırk olduğunu ve Araplardan ayrı olduğunu söyleyen bir harekettir. 20. yüzyılın başlarında ki bu hareket 1922 tarihinde Firavun sülalesinden Tut Anh Amun'un mezarı ve hazinesinin ortaya çıkarılması ile daha da önem kazanmıştır. Bu çalışma Selâme Musâ (1887-1958), Muhammed Huseyn Heykel (1888-1956) ve Tefvik el-Hâkîm (1898-1987), gibi Mısırlı aydınlarında etkilemiştir. Bu yazarlar anlatılarında firavunlar dönemine de vurgu yaparak o dönemi anlatılarında işlemişlerdir. Firavun medeniyetinin ön plana çıkması İslam medeniyetine yapılan vurgunun da azalmasını beraberinde getirmiştir. Ancak bu akım 1930'lara geldiğinde giderek zayıflar ve tekrar İslam medeniyetiyle ilgili anlatılar ön plana çıkmaya başlar. Bu anlatılarla daha fazla ön plana çıkan yazarlar Tâhâ Huseyn ve Muhammed Huseyn Heykel'dir denilebilir ((Er, 1997: 39; Yıldız, 1988: 33-34).

EL-İHVÂN'U'L-MUSLİMÛN (MÜSLÜMAN KARDEŞLER)

İhvan kurulduğu günden bugüne kadar dünyayı ve özellikle İslam dünyasını her yönden etkilemiş güçlü bir örgüttür. İhvan bu güçlü örgüt oluşunun karşılığını bazen ödül olarak yönetime katılma bazen de ceza olarak bağlularının hapishanelere atılmasıyla almıştır.

Hareketi kuran kişi Hasan el-Bennâ olup, 1949 yılında rejim tarafından öldürülmüştür. Bennâ'nın öldürülme sebebi ülkenin siyasasına yön vermeye kalkmasıdır. Bunu da canıyla ödemiştir. İhvan Mısır'da çok hızlı bir şekilde büyümüştür. Çünkü var olan siyasa halkın taleplerine karşılık verememekte bu İhvan'ı siyasette alternatif hâline getirmektedir. Kısa sürede sayıları ülke genelinde üç yüz şubeye ulaşmıştır (Bulut, 2009: 80). Bennâ bütün milliyetçilikleri hastalık olarak değerlendirmiş ve ümmetçiliği (Miyasoğlu, 1999: 249) ön plana çıkarmaya çalışmıştır. Bunu yaparken de ülke bütünlüğünü korumaya gayret etmiştir (Erkilet, 2004: 254). İhvan Mısır siyasasının tıkanmasını aşmak için alternatif programlar geliştirmiş ve bunları uygulamaya gayret etmiştir. İhvan 1950 sonlarına gelindiğinde artık ülkenin en güçlü örgütüdür (Bulut, 2009: 48-49). İhvan Ümmetçilik çizgisini takip ederek, İslami bir düzeni savunup siyasi partilere ihtiyaç olmadığını krala ifade etti. İhvan'ın bunu yapmasındaki sebep İslamın zaten demokratik partilere ihtiyaç olmadığını düşünmesindedir (Erkilet, 2004: 234-235, 255).

Mısır da bütün ülkeler gibi Rusya'da gerçekleşen bu ihtilalden ideolojik olarak etkilenir ve bazı entelektüeller ve yazarlar bu doğrultuda güdümlü sanat yapmaya başlarlar. Bu aydınlardan biri de Şuhdî'Atiyye eş-Şâfi'î'dir. Şuhdî'Atiyye eş-Şâfi'î (1913-1960) *Tatavvuru'l-Hareketi'l-Vataniyyeti'l-Mısriyye* 1882-1956 (*Mısır'da Milli Hareketin Gelişimi-1882-1956*) adlı kitabında sosyalist ekonominin dünyada söz sahibi olmaya başladığını yazar (Ferid, 2007: 363,364). Eş-Şâfi'î Sovyetler Birliği'nin Mısır'a kalkınma noktasında yardım ettiğini yazar (eş-Şâfi'î, 1957: 129). Atiyye sosyalistlerin barışı sömürücülerin ise savaşı öncelendiğini söylemektedir (eş-Şâfi'î, 1957: 134).

CEMÂL ABDUNNÂSİR VE HAYATI

Nasır 1918 yılında İskenderiye'nin yoksul bir mahallesinde doğmuştur. Arap sosyalizmini savunan önemli bir Mısırlı devlet adamı ve Arap milliyetçilerinin babası konumundadır. Nasır'ın babası postane memuru olarak çalışıyordu. Nasır eğitiminin önemli bölümünü amcasının Kahire'deki evlerinde tamamlar. Ayrıca Nasır her bir Mısırlı gibi İngilizlere karşı mücadele etmiştir (Abdunnasır, 2005: 61).

Nasır yeni başkan olduğunda Amerika ile arası iyiydi. Ancak Nasır Arap ülkelerine bu ittifaklara karşı Arap Birliğini önerince ilişkiler gerildi. Nasır ülkenin silahlarını Sovyetlerden alınca işler daha da karışmıştır. Amerika bunu Sovyetlerin başarı hanesine artı olarak geçirmiştir (Lochman, 2012: 186). Nasır döneminde Amerika'nın gücü neredeyse hiç mesabesindedir (Mecdi, Tarihsiz:106). Nasır ömrü boyunca Filistin'in bağımsızlığını öncelmiştir. Filistinli bir yetkiliye ordumla yardımınıza hazırım dese de bu yanıt reddedilmiştir.

Nasır'ın yaşadığı en önemli siyasi olaylardan biri de budur (Abdunnasır, 2005: 63). Nasır'ın ihtilal bildirgesini okuyan Sedat ise Filistin davasına ihanet ettiği gibi Nasırizme de ihanet etmiştir (Lochman, 2012: 239).

Nasır ve adamları 1952 darbesiyle iktidarı ele geçirecek (Kocakuşak, 1999: 36) yönetime devralmıştır (Abdullah, 2012: 59).

Nasır 1952 yılındaki darbeye ile ilgili olarak "Felsefetus-Sevre" kitabında bu darbeyi Mısır halkı için yaptığını yazar (Abdunnasır, 2005: 8) ve bu yapılanların vatana faydasının olacağını ifade eder (Abdunnasır, 2005: 1).

Nasır'ın Osmanlı hakkındaki düşünceleri olumsuzdur. Nasır Osmanlıyı sömürge noktasında İngilizlere benzetir (Abdunnasır, 2005: 45). Suriyeli şair Adoniste Nasır gibi Osmanlıyı eleştirenler arasında olup Arapların 1258 yılından beri geri kalması Osmanlıyla devam etmiştir diye ifade eder. Nasır ikidara gelince partileri kapatmıştır. Nasır cumhuriyeti ilan etmiş ve İngilizlerden Süveyş Kanalını iade etmelerini istemiştir. Nasır'a suikast düzenlenmiş ve bu suikastten General Necip sorumlu tutulmuştur. Öyle ki Necip Nasır'ın evlerine çikolata götürmüş Nasır'ın karısı bu çikolatayı bile yemekten korkmuştur (Abdullah, 2012: 84).

Nasır 1954 yılında komünizmle ilgili şunları ifade etmiştir:

"Komünizm bir dindir ve biz dinimizi komünizm için terk etmeyeceğiz." (Erkilet, 2004: 226)

Nasır 1954 yılındaki Menşkiye'deki suikasti bahane ederek İhvan'ı ülke genelinde hapisanelere atıp, işkence ederek sindirmiştir. Hatta Seyyid Kutup gibi Nasırla evlerinde darbe toplantıları düzenleyen kişi bile idam edilmekten kurtulamamıştır ((Erkilet, 2004: 226) Nasır İhvancılarla siyasi sistem üzerinden anlaşmamış ve onları tasfiye etme yolunu seçmiştir (İnayet, 1997: 272)

Büyük vaatlerle iktidara gelen Nasır, ülkeyi kaosa sürüklemiş birçok kişiyi solcu veya muhalif olarak kabul ederek hapisanelere attırması ve işkence yaptırmıştır. İktidar tarafından yapılan hukuka aykırı bu uygulamalara Mısır halkı korktuğu için tepki gösterememiştir (Bölükbaşı, 2021a, 69).

Bennâ takipçilerine siyasi karşıtlarınıza hoşgörülü olun demiştir (Benna, Tarihsiz: 456). Ancak Nasır ülke genelinde bu hoşgörüyü yok ederek ülke genelinde tek adam olmaya başlamıştır (Erkilet, 2004: 225).

İsraille yıldızları barışmayan Nasır yapılan savaşta yenilmiş, uçakları daha yerdeyken İsrail tarafından büyük çoğunluğu vurulmuştur (Tandoğan, 2013: 41). Nasır yine İsraille yaptığı 1967 savaşında yenilmelerine rağmen halkına başlangıçta yeniyoruz diye yalan söylemiştir (Tandoğan, 2013: 11). Kaddafi bu savaşlarla ilgili halkın yeterince aydınlatılmadığı görüşünü taşır (Kaddafi, 2011: 167). Nasır 67 yenilgisini üstlenip istifa etse de halkın tekrar istemesi üzerine görevine devam etmiştir. Nasır geçirdiği kalp krizi sonucu yaşamını 1970 yılında yitirmiştir (Abdullah, 2012: 84). Nasır döneminde Nasır'ın zulmü o kadar şiddetlidir ki solcu Ferid Haddad ve Edward W. Said gibiler ülkesine dahi gelememiştir (Said, 2009: 415).

SUN'ÜLLÂH İBRÂHÎM'İN HAYATI VE ESERLERİ

Müellif Kahire'de dünyaya gelmiştir. Yazar sol görüşlü olup Nasır dönemi yazarlarındandır. Yazar hukuk fakültesinden mezun olup gazetecilik yapmıştır. Yazar İngilizceden çeviriler de yapmış bu noktada Şuhdî 'Atiyye'den etkilenmiştir (İbrâhîm, Tarihsiz: 17). Yazar 1952'de Seyyide Zeynep'te karakolda bir gece kalmıştır (İbrâhîm, Tarihsiz,10). Yazar bu aşamadan sonra sıklıkla tutuklanma operasyonlarına maruz kalmıştır (İbrâhîm, Tarihsiz,34). Müellif Nasır'ın adamları tarafından 1959 tarihinde tekrar tutuklanmış yaklaşık yirmi saat su ve yemek verilmeden "el-Vahat" hapisanesine atılmıştır (İbrâhîm, Tarihsiz: 23). Müellif Şuhdî 'Atiyye eş-Şâfi'î ve Nasır'a suikast düzenleyen İhvancılarla (İbrâhîm, Tarihsiz: 34) aynı hapisanede kalarak işkence görmüştür (İbrâhîm, Tarihsiz,38). Yazara hapse girerken mahkûmların içler acısı hâline de şahit olmuştur (İbrâhîm, Tarihsiz: 30). Orada gardiyan mahkûmlara kemerle vurmakta (İbrâhîm, Tarihsiz: 31) ve "Sizler Komünist misiniz" ya da "Ey kahpe çocuğu yüksek sesle ismini söyle" diye hakaret etmektedir (İbrâhîm, Tarihsiz: 30). Yazar hapisanede o kadar ağır işkenceler görür ki bu ağırılar yazarı uyutmaz (İbrâhîm, Tarihsiz: 31). Yazar Şuhdî hapiste boynuna asa ile vurularak öldürülmüş (İbrâhîm, Tarihsiz: 38) ve Sun'üllâh İbrâhîm bu haberi aynı hapisanede almıştır (İbrâhîm, Tarihsiz: 31).

Sun'üllâh İbrâhîm tek tanrılı dinlere ait kitapları okuduğunu ve bu kitapların kendisini geliştirdiğini ifade etmektedir (İbrâhîm, Tarihsiz: 36). Nasır'ın hapisanesinde beş sene yatan Sun'üllâh yazdığı evrakları kız kardeşine vermiştir. Yazar hapisaneden 1964 yılında çıkmıştır (İbrâhîm, Tarihsiz: 42). Gerçek hayatta hapis yatan Sun'üllâh yarı otobiyografik romanında da hapis yatar ve gerçek hayatta olduğu gibi kız kardeşi yazarı hapisten çıkarırken karşılamaya gelir (İbrâhîm, 2013: 34). Bu kısım gerçekle kurgunun kesiştiği noktadır. Hapisten çıkar yazar Almanya ve Sovyetler birliğine gider sonraları Mısır'a geri döner ve kültür bakanlığının verdiği para ödülünü de reddeder (İbrâhîm, 2013: 13). Yazarın dokuz romanı olup (İbrâhîm, 2013: 271) yazar romanlarında protest tavrını kurgularına yansıtmış ve hapisane günlerini de kurgulara yedirmiştir (Sakkut, 2002: 46). Ayrıca yazarın hikâyeleri (İbrâhîm, 2013: 7) ve hapisanede kaldığı günlere ait Yevmiyyâtü'l-Vâhât adında bir günlüğü vardır (İbrâhîm, 2013: 20).

TİLKE'R-RÂİHA ROMANI VE CEMÂL ABDUNNÂSİR

Nasır dönemimini anlatan bir anlatı olması hasebiyle roman önemlidir. Yazar başlangıçta romanına farklı bir isim vermek istese de Yusuf İdris romanına Tilke'r-Râiha ismini koyacaktır (İbrahim, 2013: 24). Yazar bu romanı hapisanede yazmaya başlar (İbrahim, 2013: 19-21). Müellif aydınları da gerçekleri anlatılarında yazmadığı için eleştiriyor. Bu eleştirilerden Necip Mahfûz da payını alıyor. Yazar Mahfûz'un anlatılarını maceralar olarak nitelendiriyor (İbrahim, 2013: 21).

Askeri Darbe nedeniyle Mısır'da devlet dairelerinde iletişim ve organizasyonda aksaklıklar yaşandığından temizlik hizmetlerinin zamanında yapılmadığı için caddelerde ve sokaklarda çöp yığınlarının biriktiği anlatılmıştır. Biriken çöp yığınları nedeniyle etrafa kötü kokuların yayıldığı ayrıca altyapı sisteminin çökmesi sonucu içme sularının kirlendiği bu sebeple salgın hastalığın ortaya çıktığı belirtilmiştir (Bölükbaşı, 2021b: 87).

Yazar toplumda olan adaletsizliklerin görmezden gelinmesini eleştirerek döneminin yazarlarına gerçekleri yazmadıkları için eleştiri oklarını yöneltmiştir. Gerçekler ortada iken zulüm kol gezerken romantik takılıp bu gerçekleri görmezden gelmenin en büyük sorumsuzluk olduğunu yazar ifade etmiştir (İbrahim, 2013: 26). Devrin önde gelen aydınları cezaevine atılmış (İbrahim, 2013: 20) cesaretsiz olanları ise Mahfûz'un Sersara Fevka'n Nîl esrinde bahsettiği gibi yüzer evler gibi yerlerde toplanarak kendi aralarında rejimi eleştirerek pasif hale gelmişlerdir. İşte Sun'üllâh'ın eleştirdiği bu tür aydın sınıftır. Nasır ülkedeki medyayı ise tümenden tekeline almıştır (İbrahim, 2013: 21). Roman rejimi eleştirdiği için ülkesinde 1966 tarihinde basılamamış basılması için yıllar geçmesi gerekmiştir. Nasır yazarı yedi yıl hapis cezasına çarptırsa da yazar beş yıl hapis yatıp çıkmıştır. Ancak dışarı da Açık hava hapisanesine döndüğü için yazar Nasır'ın karakoluna gidip imza vermek zorundadır (İbrahim, 2013: 19). Yazar bu ülkenin kendisini meydana getirdiğini söyleyerek kendini farklı olarak ortaya koymayıp olduğum gibi davranacağım demektir (İbrahim, 2013: 29). Müellif Arap edebiyatı geleneğini şu cümlesiyle reddeder:

"Caddelerde pislik akarken ve pislikler ve kokusu her yere yayılırken niçin biz bu gerçekleri yazamayıp çiçeklerin güzelliğinden bahsedelim diye sorar?" (İbrahim, 2013: 23).

Yazarın romanı tamı tamamına elli sayfadır ama etkisi birçok kitaptan daha fazla olmuştur. Yazar gerçek hayatta beş yıl hapis yatmış ve kurgusundaki karakterinde beş yıl hapis yatırarak gerçekle kurguyu içi içe geçirmiştir. Yazar gerçek hayatta nasıl karakola he rakşam gidip imza atmak zorundaysa kurgudaki karakteri de aynısını yapmak zorundadır. Yani Mısır açık hava hapisanesine dönüşmüştür. Her vatandaşın ensesinde rejim.

Romandaki kurgu yazarın ismi İbrahim'dir. Romandaki karakter hapisten yeni çıkmış açık hava hapisanesine dönen Nasır'ın Mısır'ında yaşamakta ve Nasır'ın askerlerine bir yere kaçmadığına dair gidip günlük imza vermektedir. Yazar romanında natüralizmi savunduğunun gereği olarak osurmak ve masturbasyon sonucu yere damlayan menilerin bıraktığı izden dolayı yasaklanır. Mısır açık hava hapisanesine dönüşünce siyaset dışında her şey konuşulur hale gelir. Anlatıcı askerlerin dolu olduğu Yemen'den dönen bir trenle karşılaşır. Ama insanlar için bu bir anlam ifade etmemektedir. Çünkü insanlar edilgen hale getirilip özne olmaktan çıkarılmış birer nesne haline getirilmişlerdir. Bu durumda çevreden en çirkef kokular da gelse kimse korkusundan sesini çıkaramaz duruma gelmiştir. Çünkü büyük bir açık hava hapisanesinde yaşamaktadır Mısır insanı artık. Doğu toplumunda aile önemliken yazar Doğu mitini yerle bir ederek enstest bir ilişki kurgular kurgusunda.

Roman sıradan bir kitap olarak gözükse de öyle değildir. Çünkü yazar bu romanıyla her şeyin güllük gülistanlık olmadığını ortaya koyar. Bu açıdan roman önem arz eder. Yazar romanda açıkça üç şeyi eleştirir:

1. Güncel hayatta berbat şeyler olurken edebiyatın bu durumdan bihaber olması (İbrahim, 2013: 23, 80)
2. Arap kanonunun retoriğinin üslubu (İbrahim, 2013: 9, 21)
3. Mürekkep yalamışların korkularından görevlerini tam yapmamaları (İbrahim, 2013: 80)

Yazar bu romanıyla hem Mısır'dan hem de diğer İslam ülkelerinden pis kokuların gelmeye devam ettiğini anlatmak ister. Yazar bu romanıyla vicdani bir görevi olan adalet duygusunu da toplumuna karşı yerine getirir. Yazar kitabının ön sözünde hapisanede kaldığı arkadaşlarının isimlerini de zikreder (İbrahim, 2013: 20). Aslında bu anlatı aydın ve entelektüellere görevlerini yapmaları için bir uyarıdır. Bu roman 1967 yenilgisini imleyen ilk yapıtlardan biridir (Starkey, Tarihsiz: 137). 1967 yenilgisi Arap ruhunda o kadar derin yaralar açar ki Sedat'ın kızı anılarında evde salonlarında bulunan Nasır'ın büstünü kaldırdıklarını yazar (Starkey, Tarihsiz: 41).

Romanı şöyle özetlemek mümkündür:

"Romandaki karakter hapisten çıkınca abisi dâhil olmak üzere kimse kabul etmeyince başkarakter olduğu yere geri döner ve sabaha kadar nezarete sabahlamak zorunda kalır. Okuyucu hapiste yaşanan önemli olaylardan birini bu gecede kurgu yoluyla yaşar. Nezarete tahtakurularının bolluğu ve orada öldürürcesine dövülüp nezaret bırakılan bir adam ve nezarete herkesin birlikte olduğu güzel bir oğlan çocuğundan da bahsedilir. Anlatıda verilen bu kurgu özne olarak nesneleştirilen edilgenleştirilen insanlarca doğal karşılanır. Yazar var olan adaletsiz ortamı

okuyucuya öyle tasvir ederki var olan gerçekliği bütün gerçeğiyle görme şansını yakalarsınız. Düz karakterlerden olmayan sanatçı İbrahim hapiste öldürülen arkadaşı Ahmet'in kızı Munâ ve eşini ziyarete eder. Bu ziyaret sırasında Ahmet'in eşi Ahmet'in kendisine cezaevinde yazdığı şiiri getirir ve sanatçı İbrahim'e verir. Buradaki Ahmet Şuhdi 'Atiyye eş-Şâfi'î'dir. Munâ'nın annesi eşi Ahmed'in hapisanede nasıl öldürüldüğünü İbrahim'e sorar. Sanatçı İbrahim Ahmed'in eşine kocasının Nasır ve adamlarınca başına vurulmak suretiyle öldürüldüğünü ifade eder. İbrahim Ahmet'lerin evlerindeyken gözleri dışarıyı dikizler. İbrahim karşı evde birbiriyle sevişen iki lezbiyen görür. İbrahim askerlerin teftiş saatinin yani askerlere imza vaktinin geldiğini anlayınca kalkar evine doğru gider. İbrahim eve gidince asker gelir ve yoklama imzasını alır ve gider. Asker gidince İbrahim'in eski çıktıklarından biri olan Necva gelir ve onunla tekrar birlikte çıkmak istediğini söyler. İbrahim de bu fırsatı kaçırmak istemeyip cinsel yönden bu teklifi değerlendirmek ister fakat kız kabul etmez. İbrahimde banyoya gidip kendi kendine tatmin olur. Sabah olunca İbrahim kız kardeşi ve nişanlısını karşısında bulur. Kız kardeşinin nişanlısı İbrahim'e senin bekâr kalmama gönlümüz razı değil diyerek İbrahim'e evlenmesini teklif eder. İbrahim ise hemen evlenmek istemediğinden kaçamak cevaplar vererek bu işe daha zaman olduğunu ifade eder. İbrahim Sami'yi görmeye gütsede göremeden oradan ayrılır. İbrahim eski sevgililerinden Samiye'yi görmeye gider. Fakat gittiği yerde Samiye'nin başkasıyla evlendiğini ama güzelliğinden bir şey kaybetmediğini görüp oradan ayrılır. İbrahim evine gidince karşısında tanıdıkları Nihat ve babasını görür. İbrahim sabah üzeri Nihatların evlerine gelsin diye çağrılır ve oraya giden İbrahim kendisini Kapitalizm ve Sosyalizm üzerine yapılan tartışmalar arasında bulur. Bu arada Nihatların evlerine Ahmet Remzi adında bir genç daha davet edilmiştir. Ama sanatçı İbrahim bu genci kıskanarak oradan ayrılmak ister. Nihadların hizmetçisi ise yazarın sınıf arkadaşıdır. Nihadların anneside İbrahim'e evlenmesi için kız baktığını söyler. Hâlbuki İbrahim evlenmek için onların kızını düşünmektedir. Sanatçı İbrahim dönüş yolunda kızkardeşinin verdiği para olan elli kuruşu bitirir. Eve giden İbrahim kızkardeşinin nişanlısı gelince ona et almak için kooperatifin önüne gider ve orada iki saat bekler. İbrahim'in evine Adil isminde bir arkadaşı gelir. İbrahim'in bu arkadaşı sigara ve kahve içmez. Ancak Adil arkadaşları için parasını feda etmekten çekinmeyen bir tiptir. Adil kendisinin dürüst bir memur olduğunu ispat etmek istercesine rüşvet almadığını söylemeyi ihmal etmez. Bu arada kapı çalar gelen günlük imza alan askerden başkası değildir. İbrahim eski arkadaşlarından Mecdi'yi görmeye gider ve oradan dergiye geçer ama orada kimseyi bulamayınca oradan ayrılır. Ramses meydanına giden İbrahim orada Yemen' gitmiş gelmiş askerleri görür. İbrahim evinde döner ve kızkardeşinin arkadaşı Hüsnüye adlı kızı görmeye gider ve akşamki yoklamaya geç kalır. Yoklamaya geç kalınca asker kendisinin bu sebepten hapse gireceğini söylemesiyle cebindeki bir paket sigarayı ve on kuruşu verip hapse girmekten kurtulur. Evde olan dergilerden birinde nasıl yazar olunur kısmını okur ve sıkılarak dükkânı gördüğü kızı hayal ederek otuz bir çeker ve orgazm olur. İbrahim yazar ve çevirmen olan abisinin yanına gider. Abisi işçilerin yönetim kurullarında yer almasının getirdiği sakıncaları anlatır. Abisi İbrahim'e canının küçük yaşta bir kız istediğini ifade eder. Abisi karısına meyveyi eşinin parasıyla olduğunu söylediğinde eşinin kendisiyle yatmayı reddettiğini ancak eşine para verince kendisiyle beraber olmak istediğini anlatır. İbrahim boş drumayı bir şeyler yazmış yazdıklarında dergideki Sırrı ve Sami adında arkadaşlarına götürmüşse de onlar daha bu yazılanları incelememişlerdir. İbrahim seksi çok sevdiğinden tramvayda gördüğü kızı hayal ederek kendi kendine fantezi yapar. İbrahim eve dönünce Hüsnüyenin dayısının Hüsnüye'nin fotoğraflarına baktığını görür ve oradan hızlıca uzaklaşır. Bu olay üzerine İbrahim arkadaşı Hasan'a bu gece eve birlikte olmamız için bir kadın getirmemiz lazım der. İbrahim kadın yokluğundan dolayı sürekli otuz bir çektiğini ve bu yüzden yerde meniden dolayı siyah lekeler oluştuğunu ve bir kadına acil ihtiyaç olduğunu söyleyince Hasan bir kadın getirmek üzere evden gider ve sokakta bir kız bulur ve ona iki erkeğin kendisiyle birlikte olacağını bunun sorun oluşturup oluşturmayacağını kızı sorar. Kızda tamama sorun olmaz deyip gelir. Hasan kadınla birlikte olur ancak sıra İbrahim'e gelince İbrahim kızı kendisi ile birlikte olamayacağını fakat bu gece kendisiyle yatmasını söyler. İbrahim'in arkadaşı Remzi bir hayat kadını bulup on dakika onla beraber olur ve karşılığında yirmi beş kuruş verir. İbrahim'in kızkardeşi İbrahim'e amcalarının çok hasta olduğunu ve görmeleri gerektiğini söyler. Amcalarını görmeye giden İbrahim amcalarının gerçekten çok hasta olduğunu görünce üzülür. Amcası İbrahim'e doktoru yasaklamasına rağmen tavuk yemeye gider. Amcasından çıkam İbrahim boş durmaz ve uzun süre görmediği halakızını görmeye gider. Orada duran dikiş makinasını göremeyince halası kızına dikiş makinasının nolduğunu sorar. Halası kızıda İbrahim'in hala dikiş makinasını unutmamasına şaşırır. İbrahim'in kız kardeşi evde kanalizasyonun patladığını ve evlerine dönmeleri gerektiğini abisine ifade eder. İbrahim'in halası kızının evinde anıları depresir ve anıları geriye doğru bir film şeridi gibi saran İbrahim halasını ve sigara içen babasını hatırlar. Bu arada İbrahim'in sevgililerinden Nihad'ın kamuda bir müdürle evlendiğini kardeşi ona söyler. Halası kızı İbrahim'e annesinin ölmeden önce yatağa işemeye başladığını kız kardeşi ise amcasının gelinininde düşük yaptığını ilave eder. İbrahim düşük yapmak güzeldir deyince İbrahim'in kız kardeşi abisine bu sözden dolayı kızar. Hüsnüye'nin dayısı ise karısından ayrılarak Hüsnüye ile beraber kalmağa başlar. Dayısı eşinden ayrılma sebebi olarak karısının siyah giyinmesini gösterir. İbrahim evine geldiğinde babasının vefat anını düşünür ve uykuya dalar. Sabah olduğunda İbrahim Tahrir Meydanı'na gider ve orada kanalizasyon sularının taşıdığı görür. Oradaki bütün dükkânları lağım basmış ve bu lağımın pompalar aracılığıyla temizlenmeye çalışılmaktadır. Lağımın yüzünden ortaltığı pis bir koku kaplamıştır. İbrahim orada babasıyla birlikte yürüdüğü caddeyi hatırlayarak gerilere doğru gitmiştir. İbrahim oradan kilisenin yanında oturan anneannesini görmeye gider. Uzun süre anneannesini görmeyen İbrahim'i anneannesini tanıyama teyzesi tanıyamaz. İbrahim'in anneannesini namaza kalkar ve namazını eda ederek gelince İbrahim annem nasıl öldü diye anneannesine sorar. Anneannesini İbrahim'e bugün anneninin ölümünün yedinci günü. Annem önce ilaç almayı kesti son gün bir bardak su istedi ve suyu içer

içmezde öldü der. Askerin imza saatini hatırlayan İbrahim oradan çıkarak Ramse meydanındaki tren istasyonuna yönelir.” (Baran, 2015: 58-60).

Yazarın gerçek hayatında da hapse girmesini romanında kurgusunda da otobiyografik bir unsur olarak görüyoruz. Çünkü yazar da romandaki karakter gibi gerçek hayatta hapiste kalmış ve beş yılını hapiste geçirmiştir. Anlatı fon karakterinin hapisten çıkması ile başlar. Yattığı hapisten çıkan sanatçı İbrahim’i görevli asker abisinin evine bırakmak ister ancak abisi kabul etmeyince hapse geri dönerler. İbrahim karakter olarak çok rahat bir insan olup kimseyi önemsemmez. Hatta babası ölürken bile durum böyledir. Babası ölürken karakterimiz İbrahim’e bir şeyler oku dediğinde İbrahim bir dergi alıp okuyor (İbrâhîm, 2013: 71). Hâlbuki ölmek üzere olan bir insana Kur’an okunabilir. Burada yazarın İbrahim’e Kur’an yerine dergi okuttuğunu görüyoruz. Sunûllâh İbrâhîm gerçek hayatta polis merkezinde üç gece kalmış ve bu arada babasının verdiği Kur’an ayetlerini de pantolonunun arka cebine koymuştur (İbrâhîm, tarihsiz: 14). Yazarın gerçek hayattaki babası ile kurgudaki babası bu yönü ile çakışmayıp farklılaşmaktadır.

Sanatçı İbrahim hapisten çıksa da ne abisi ne de bir başkası sahiplenmeyince askerler geri alıp aynı yere getiriyorlar ve son parasını da alıp hücreye atıyorlar. Yazar bu hücrede sanatçı İbrahim üzerinden erkek erkeğe cinselliği anlatıyor (İbrâhîm, 2013: 31). Romanın kurgusu baştan sona kadar cinsellikle donanmış durumdadır. Hapisten çıkınca asker nezaretinde abisinin evine götürülen İbrahim’i abisi bir yere gideceğini söyleyerek kabul etmez. Doğu toplumlarında böyle bir olayın yaşanması ender hatta hiç yaşanmayacak bir durumdur. Ama kurgu olduğundan sanat anlamında bu göz ardı edilebilir bir durumdur. Başkarakter İbrahim’i kimse almayınca sabah üzeri kız kardeşi gelip bulunduğu yerden alıyor. Bu da bize kız kardeşinin İbrahim’i sevdiğini gösteriyor. Askerlerin gelip sürekli yoklama aldığı ev de İbrahim’in kız kardeşinin evidir. Bu yoklamalar her gün askerler tarafından alınıyor. Yazar bu yoklamalara romanın 35, 41, 49, 54, 65, 70, 72 sayfalarında yer vererek özellikle tekrar tekniği olan Leit-motiv’a vurgu yapıyor. Askerlerin her gün gelip yoklama yapması Mısır’ın tam olarak bir açık hava hapishanesine dönüşmesi bakımından da önemlidir.

İbrahim hapisten çıkınca çok sevdiği arkadaşı Ahmet’in eşi ve kızı Munâ’yı görmeye gidiyor. Ahmet’in eşi Ahmet’in kendisini sevip sevmediğini soruyor (İbrâhîm, 2013: 36). Ayrıca Ahmet’in eşi kocasının nasıl öldüğünü de merak ederek sorunca İbrahim Nasır’ın adamları tarafından boynuna vurulan sopalarla öldüğünü ifade ediyor. Aslında buradaki Ahmet, Sunûllâh İbrâhîm’in birlikte hapis yattığı Şuhdî ‘Atiyye eş-Şâfî’den başkası değildir. Şuhdî’nin de aynı hapiste yattığını ve Nasır’ın adamları tarafından boynuna vurmak suretiyle öldürüldüğünü Sunûllâh’ın anılar kitabından okuyoruz. Şuhdî bu romanda Ahmet olunca Şuhdî’nin yazdığı şiirde kurgusal olarak Ahmet’in yazdığı şiir oluyor. Böylece Sunûllâh İbrâhîm Şuhdî’nin ölmeden önce yazdığı bu şiiri kurguya sokarak bu şiiri unutulmazlar arasına kurgu yoluyla sokuyor (İbrâhîm, tarihsiz,38). Bu anlatı ile Mısır’da hem gerçek hayatta hem de kurguda işkencenin yaygın olduğunu görüyoruz. Bu da gerçek hayatta yaşanan olayların romana yansımalarının boş olmadığını göstermesi bakımından anlamlıdır. Ahmet’in karısı eşinin kendisine yazdığı şiiri getirip sanatçı İbrahim’e veriyor (İbrâhîm, 2013: 38,39).

Bu şiiri okuyan biri korkuyu hisseder. Bu da Mısır’da güvenliğin olmadığını bir kez daha bize kurgu yoluyla da olsa gösterir. Bu şiiri gerçek hayatta Şuhdî ölmeden önce hapiste Sunûllâh İbrâhîm’e vermiş o da bu şiiri saklayarak romanına almıştır (İbrâhîm, 2013: 9,10). Ama ilginç olan Ahmed’in eşinin isminin kurguda verilmemesidir. Şiir kurguya gelişigüzel yerleştirilmiş kurgu ortamı tam olarak oluşturulamamış yani olay örgüsü tam oluşturulamamıştır. Sanatçı İbrahim’in birçok sevgilisi olmuştur. Bu noktada İbrahim aşkta vefasızdır denebilir (İbrâhîm, 2013: 48). İbrahim’in kız kardeşinin kurguda bir kız arkadaşı vardır. Bu kız arkadaşının nişanlısı, Hüsniye’nin dayısını kıskanmaktadır. Nişanlısının bu kıskançlığının boş olmadığını ilerleyen sayfalarda göreceğiz. Çünkü yazar İbrahim Hüsniye’nin dayısını Hüsniye’nin resimlerine bakarken yakalar (İbrâhîm, 2013: 63). Öyle ki Hüsniye’nin dayısı Hüsniye için eşinden bile ayrılır (İbrâhîm, 2013,70). Sanatçı İbrahim’in yazar olduğunu masası ile tek başına kalıp yazmaya çalışmasından anlıyoruz (İbrâhîm, 2013,48). Yazar, İbrahim’i cinsel açlık çeken bir insan gibi kurgulamıştır. Oysa ki Hasan bir hayat kadını bulup getirdiğinde onunla birlikte olmaktan da İbrahim kaçınır (İbrâhîm, 2013: 64). Burada İbrahim’in farklı tercihleri olduğunu da anlayabiliriz. İbrahim cinselliğin bu kadar ayağa düşmesinde dolayı kadınla birlikte olmuyor diye düşünmeye çalışsak bile böyle olmadığını İbrahim’in çapkın! olduğunu kurgulardan okuyoruz. İbrahim amcasına ve halasının kızına gidiyor (İbrâhîm, 2013: 68). İbrahim orada eski sevgililerinden Nihad’ın devlette bir yetkili ile evlendiğini öğreniyor. Yazar bu arada nasıl oluyorsa babasını hatırlıyor. Yazar burada sanatçı İbrahim ve ailesinin birbirlerine yabancılaşmasını kurgu yoluyla da olsa anlatmaktadır. Aslında bu yalnızlık durumu modernizmin getirdiği bir durumdur.

Sunûllâh İbrâhîm yaşadığı hapishane anılarını ve Mısır tecrübelerini bu romana kurgu yoluyla aktarmıştır. Bunu yaparken cinselliği fazlasıyla kullanmış ve Mısırlı yazar Yahya Hakkı’dan da bu konuda şöyle bir eleştiri almıştır:

“Şon zamanlarda edebiyat dünyasında şöhreti yayılan bu kısa romandan dolayı hala üzüntü yaşıyorum. Yazarı, pespaye bir zevk anlayışıyla aptalca bir hata yapmamış olsaydı, bu çalışma en iyi

yapıtlarımızdan biri olarak görülmeye layık olurdu. Yazarı, kahramanını mastürbasyon yaparken bize takdim etmekle yetinmeyip (şayet iş bununla kalsaydı), daha da ileri giderek kahramanının mastürbasyon yaptığı yere bir gün sonra dönüşünü ve yerdeki sperm lekesini görüşünü tasvir ediyor. Bu fizyolojik tasvirde öylesine midem bulandı ki, öykünün muhteşemliğine rağmen öyküden zevk alacak zerre gücüm kalmadı. Ben ahlaki değerlerine söz söylüyor değilim, tersine öykünün kabalığına, pespayeliğine ve bayalığına itiraz ediyorum. Kaçınılması, okuyucuya gösterilmemesi gereken çirkinlik tam da budur.” (Er, 2013: 18).

Hâlbuki biz Necip Mahfûz ve Necîb el-Kilânî’de cinselliğin bu kadar açık anlatıldığına şahit olmuyoruz. Fethi Nâcî, Milan Kundera’nın da cinselliği bu kadar açık kurguladığını anlatır (Nâcî, 2002,49). Sun’üllâh İbrâhîm de cinselliğin toplumda iş yaptığını görünce anlatısında cinselliğe fazlaca yer verdiğini görüyoruz. Fethi Nâcî cinselliğin az olduğu roman örneği olarak İnci Aral’ın “Fırtanakuşu” nu (Nâcî, 2002: 141) örnek vererek ayrıca farklı okumalar için Çehov’u okumalarını öneriyor (Nâcî, 2002: 119). Cinselliğin fazlaca kullanılması bize Mısır edebiyatında İhsân Abdulkuddûs’ü hatırlatmaktadır. Hatta toplumda cinsellik o kadar ilgi çekicidir ki bu anlatılar filme bile uyarlanmıştır (Landau, 1994,49). Bu roman edebiyat psikolojisi açısından da incelenebilir (Emre, 2006: 479). Yazar bu anlatıda sanatçı İbrahim karakterini bize övmekte mi yoksa yermekte mi bu açık değildir.

Bu anlatıda öne çıkan başkarakter, düz karakter olmayan sanatçı İbrahim’dir. İbrahim’in kız kardeşi, kız kardeşinin arkadaşı Hüsnîye de burada önemlidir. İbrahim eski sevgilileri Nihad, Necvâ, Sâmiye ve Ahmet’in küçük kızı Munâ ikincil karakterlerdir. Ayrıca İbrahim’e kız ayarlayan Hasan gibi dekoratif şahsiyetler de önemlidir.

Roman birbirini izleyen iki anlatı çizgisine dayanmaktadır. Bunlar, anlatıcının hapisten çıktıktan sonraki günlükleri, hapsedilmesi ve çevresindeki karakterlerle ilişkileri hakkında bazı ayrıntılar vermek, bazen de ortaya çıkarmak için flashback tekniğini kullandığı, flashback tekniğiyle beraber harmanladığı iç diyalog veya monologdur.

Anlatı, anlatıcının, akrabaları, arkadaşları ve kız arkadaşları arasında geçer. Önde gelen karakter isimleri başta yazarın ismini taşıyan başkarakter sanatçı İbrahim, kızkardeşi, Ahmet, Ahmet’in karısı ve kızı Muna, sanatçı İbrahim’in aşkları olan Necvâ, eski aşkı Sâmiye, Nihat annesi ve babası, arkadaşları Mecdî, Samî, başkarakter İbrahim’in ölen babası ve annesi, kızkardeşidir.

Anlatıdaki diyaloglar kusurlu, ilişkiler kusurlu gibidir. Karakterler gizemlidir, nadiren fizyolojik veya estetik betimlemeler buluruz ve romanda bir gizem vardır. Anlatıda anlatıcı, erkek kardeşi ve bu kardeşin karısı var ama öyküde sağlam bir olay örgüsü bulamıyoruz. Romanda sadece isimleri belli olan ikincil karakter sayılamayacak birçok isim vardır. Her birinin sadece bir görüntüsü vardır ve bu karakterlerin sosyal ve politik geçmişleri hakkında çok az şey kurgulanmıştır.

Mahmut Emin el-Âlim “Sülâsiyyetu’r Refd ve’l-Hezîme” adlı eserinde “Tilke’r-Râiha / تلك الرائحة” adlı romanın gramer açısından isminin yanlış konulduğunu vurgulayarak ya “Tilke mine’r-Râiha” ya da “Tilke Râiha تلك رائحة ” yazılmalı diye belirtir. Kaynak metni önceleyip öteki dil İngilizceye de The Smell of it olarak yanlış çeviri yapılmıştır (Âlim, 1985: 31, 32, 35).

Yazar ilk kapalı mekân olarak cezaevini kurgular ama kahramanının çıktığı açık mekân Mısır sokakları da açık cezaevinden farksızdır. Kahraman cezaevinden kız kardeşinin kapalı mekân olan evine geçer. Mekân olarak Kahire’yi ve Kahire bölgesinin dışında Heliopolis’i görürüz. Romandaki anlatının en önemli kapalı mekânı kardeşinin oturduğu ev olan Yeni Kahire bölgesi denilen yer, Kahire, Kahirenin iç kısımları, arkadaşlarının ve akrabalarının evleridir. Kahire’nin Süleymân Bâşâ Meydanı, A’iliyya, Feccâle Meydanları da romanda geçen önemli açık mekânlardandır (Âlim, 1985: 37).

Anlatının zamanına baktığımızda ilk on gün karakterimizin sabah kalıp bir yerlere hareket ettiğini ve kızkardeşinin bulunduğu yerdeki odasına geri döndüğünü okuyoruz. Biz zamanı anlatıda kullanılan zaman zarfları ve zaman ifade eden eklerden anlıyoruz. Sabah geldiği zaman, Sabah kalktım veya akşam uyudum gibi (Âlim, 1985: 40). Bazı cümlelerden biz romanın altmış yılların ortalarında yazıldığını anlıyoruz (Âlim, 1985,41). Yazarın kendisinin de karakteri sanatçı İbrahim gibi hapis yatması önemlidir. Bu anlamda roman yarı otobiyografik unsurlarda taşıyor denebilir.

Yazar bu anlatıda önemli bir olguya tüm dünyada özellikle Orta Doğu toplumlarında yaygın olan işkence olgusuna temas edip bu kadar rezillikler yaşanırken bunları görmezden gelmenin bir aydının görevi olamayacağını ifade eder. Yazar, aydın ve entelektüellerin ülkelerinde yaşanan zulmü, adaletsizliği görmelerini ve bunu halklarına haykırmasını ister. Yoksa sanatçının görevi dışarısı zulüm altında inlerken çayını yudumlayıp kitabında ülkeyi güllük gülistanlık göstermek değildir diyerek aydına yapacağı sorumlulukları bu romanıyla hatırlatmaktadır. Tabi gerçeği söyleyince roman yirmi yıl yasaklanmıştır.

SONUÇ

Anlatıcı-deha bu romanıyla İslam dünyası ve özellikle Arap dünyasının entelektüellerine ve aydınlarına omurgalı olmalarını telkin eder. Dışarıda zulüm varken etrafı berbat şeyler oluyorken romantik

takılıp çiçeklerden ve çiçek kokusundan bahsedene kızar ve gerçekleri dile getirmelerini salık verir. Kendisi Nasır'ın Mısır'ı açık hava hapisanesine dönüştürdüğünü söyleyerek eleştirir. Yazar hapis yattığı için hapisane günlerini sanatçı İbrahim'in şahsında kurgulaştırır. Yazar bu romanında Nasır rejimine yönelik bu kurgusunda çok ağır eleştiriler getirir. Yazarın romanında hapisanenin olması ve hapisaneden çıkan başkarakterinin Nasır'ın askerine günlük olarak orada olduğuna dair imza vermesi unutulmazlar arasındadır. Yazarın solcu olarak hapis yatması ve Nasır dönemini eleştirmesi önem arz ettiği için bu roman önemlidir. Bu roman hapisane romanları sınıfına da dâhil edilebilir. Yazar bu romanında dünya insanlığına dışarıda zulüm kol gezerken özne olarak hiç bir şey olmamış gibi gezmemiz doğru mu? diye bir soru yöneltir okuyucuya. Yazar bu romanıyla nesne yani edilgen değil etken yani özne olmamız gerektiği üzerinde durur. Yazar bu romanında hapisane arkadaşı da olan Şuhdî 'Atiyye eş-Şâfi'î'nin bir şiirini de bu romanında kurgulaştırarak bu şiiri ölümsüzleştirir.

Yazarlık Katkısı

Bu araştırmanın tamamı tek yazar tarafından gerçekleştirilmiştir.

Etik Kurul Onay Bilgileri

Bu araştırmanın verileri doküman incelemesine dayalı olarak toplanmıştır. Dolayısıyla çalışma etik kurul izni gerektirmemektedir.

KAYNAKÇA

- Abdullah, R. (2012). *Tehiyyat Cemal Abd En-Nâsır Zikreyat Maahu*. Kahire: Daru's Şuruk.
- Abdunnâsır, C. (2005). *Felsefetus-Sevre*. Kahire: Mekteb Medbuli.
- Âlim Emin, M. (1985). *Dirâse Nakdiyye liselâse Rivâyet lisun'ullah İbrâhîm Tilke'r Râiha, Necmetu Ağustus, Ellecne*. Beyrut: Dâru'l Mustekbelu'l Arabî.
- Baran, E. (2015). Üç Mısır Romanında Cemâl Abdunnâsır Dönemi (el-Kerneke, Tilke'r-Râiha, el-Leyâlî'tavile, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Doç. Dr. Kemal Tuzcu), Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bennâ, H. (Tarihsiz). *Hatıralarım (Müslüman Kardeşler)*. İstanbul: Beka Yayınları.
- Bölükbaşı, M. (2021a). Arapçadan Türkçeye Yapılan Çevirilerde Kültür Aktarımı. (Ed. Ö. T. Kara ve S. Erol). *Güncel Alan Eğitimi Araştırmaları III* içinde (s. 63-73). Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- Bölükbaşı, M. (2021b). Arapçadan Türkçeye Çevrilen Mısırlı Roman Yazarları Necip Mahfuz, Sunullah İbrahim ve Alâ el-Asvani'nin Romanlarında Görülen Kültür Aktarımı. (Ed. O. Köksal). *International Congress of Language and Translation Studies (Uluslararası Dil ve Çeviribilim Kongresi) Bildirileri (1-2 Nowember 2021-Konya)* içinde (s. 82-89). Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Bulut, F. (2009). *İslamcı Örgütler 2*. İstanbul: Cumhuriyet Kitapları.
- Emre, İ. (2006). *Edebiyat ve Psikoloji*. Ankara: Anı Yayınları.
- Er, R. (1997) *Modern Mısır Romanı (1914-1944)*. Ankara: Özen Basımevi.
- Erkilet, A. (2004). *Ortadoğuda Modernleşme ve İslami Hareketler*. Ankara: Hece Yayınları.
- Ferid, M. (2007). *Mısır Mısırlıdır İngiliz İşgaline Karşı Osmanlı Hilafeti*, (Çeviren: A. Benli ve M. Karagözoğlu). İstanbul: Klasik Yayınları.
- İbrâhîm, S. (2013). *O Koku*, (Çeviren: R. Er). İstanbul: Jaguar Yayınları.
- İbrâhîm, S. (Tarihsiz). *Yevmiyyat el-Vahat*. Kâhire: Dâru'l-Mustakbelil-Arabi.
- İnayet, H. (1997). *Arap Siyasi Düşüncesinin Seyri*, (Çeviren: H. Kırlangıç). İstanbul: Yöneliş Yayınları.
- Jacob, M. L. (1994). *Modern Arap Edebiyat Tarihi*, (Çeviren: B. Aytaç). Ankara: Gündoğan Yayınları.
- Kaddafi, M. (2011). *Görüşlerim*. Ankara: İksan Matbaası.
- Kocakuşak, S. (1999). *Ortadoğu Ülkeleri*. Ankara: Ocak Yayınları.
- Lochman, Z. (2012). *Hangi Ortadoğu*. İstanbul: Küre Yayınları.
- Mecdî, T. (Tarihsiz). *Esrarun Nâsır*. Suudi Arabistan: Mektebe Cerir.
- Miyasoğlu, M. (1999). *Sanat ve Edebiyat Konuşmaları*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Nacî, F. (2002) *Gücünü Yitiren edebiyat Eleştiri günlüğü 2 (1986-1990)*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Said, Edward W. (2009). *Yersiz Yurtsuz*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Starkey, P. (2014). *Modern Arabic Literature*. The New Edinburg Islamic Surveys Series.
- Şuhdî, 'A. Ş. (1957). *Tatavvuru'l-Hareketi'l-Vataniyyeti'l-Mısriyye-1882-1956 (Mısır'da Millî Hareketin Gelişimi-1882-1956)*. Kâhire: Min Mektebil Camiatul Amerikiyye.
- Tandoğan, A. (2013). Arap Baharı Sürecinde Mısır, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Doç. Dr. Ulvi Keser), Ankara: Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldız, M. (1988). Necib Mahfuz'un Sembolik Romanları, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), (Danışman: Prof. Dr. Rahmi Er), Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.